

Arviointikertomus

2022

15.5.2023

Laukaan kunta

Sisällys

1. Puheenjohtajan katsaus.....	2
2. Lautakunnan toiminta.....	3
3. Selvitykset vuoden 2021 kertomuksessa esitettyihin kysymyksiin	5
4. Strategia	6
5. Henkilöstö	7
6. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	8
7. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	9
7.1. Toimialojen sitovien tavoitteiden toteutumisen arviointi	9
7.2. Tytäryhtiöiden tulostavoitteiden toteutumisen arviointi	18
7.3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	19
8. Ympäristöasiat	20
9. Sidonnaisuudet	21
10. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle	22
LIITE: Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi	23

1. Puheenjohtajan katsaus

Arviointivuoden alkua vaivasi vielä koronarajoitukset haitaten toimintaa ja helmikuun lopulla alkanut sota Ukrainassa teki lopusta vuodesta ennalta-arvaamattoman monilta seuraamuksiltaan. Energian hinta, inflaatio ja muu talouden epävarmuus mm. hintojen nousu vaikuttivat niin asukkaisiin suoraan kuin kunnankin toimintaan. Ukrainalaisista sotaa pakoon lähtijöistä saimme Laukaaseenkin väkeä niin, että tyhjiä asuntoja ei ollut Laukaan omalla Vuokrakodeilla eikä yksityisilläkään vuokranantajilla. Muutoin jäätiinkin kasvutavoitteesta.

Keväällä saatiin viimein tämän valtuuston päätettäväksi strategia, jota rullaavaksikin on kutsuttu. Näin uuden strategian jalkautukseen toden teolla päästiin vasta syyskaudella. Hallintosäätö ja kaavoitusohjelma olivat muita toimintaa ohjaavia vuoden aikana hyväksytyjä asioita. Myös kaksi työryhmää perustettiin, kulttuuriohjelmatyöryhmä ja maankäytön rakennemallin ajantasaistamisen ohjausryhmä.

Digitalisaatio eteni kunnassa monin tavoin. Sähköisiä palveluja ja asiointia lisättiin ja kokouskäytännöissä siirryttiin sähköiseen järjestelmään ja sähköiseen allekirjoitukseen.

Henkilöstön saatavuudessa alkoi olla haasteita enenevässä määrin, ensin sijaisuuksien hoitamisessa ja sitten myös vakinaisten toimien täytössä. Tämä näkyi kuormituksena ja varmasti osaltaan sairaspäivien lisääntymisenä. Vaikka valmistelut hyvinvointialueelle siirtymiseksi aiheuttivat lisää työtä ja huoltakin, siitä selvittiin hienosti.

Tarkastuslautakunta teki työtään nelivuotissuunnitelmansa mukaisesti. Siinä tänä vuonna erityisesti arvioitiin taloutta, strategian jalkautusta, talousarvion tavoitteiden toteutumista, toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä sivistysosastoa ja kunnan konserniyhtiöitä. Uutta arviointikertomuksessa on Keski-Suomen kuntien, sairaanhoitopiirin ja hyvinvointialueen yhteinen arviointiosuus.

Kertomuksen lopuksi on edellisvuoden tapaan nostettu arvioita tavoitteiden toteutumisesta kolmessa ryhmässä; myönteisiä havaintoja, kehitettäviä asioita ja riskeinä painotetaan.

Kiitän koko lautakunnan puolesta johtoa ja henkilökuntaa tekemästänne työstä Laukaan ja laukaalaisten hyväksi.

Helena Pihlajasaari, tarkastuslautakunnan pj.

2. Lautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on toiminut arviointivuoden 2022 edelleen tehtävänsä mukaisesti, eli kuntalain 121 § mukaisesti arvioiden ovatko valtuuston asettamat tavoitteet toteutuneet ja onko toiminta ollut järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

Jäsen

Helena Pihlajasaari, puheenjohtaja,
Kirsi Nieminen, varapuheenjohtaja
Marko Vestola
Tomi Koskela
Marko Hytönen

Varajäsen

Olavi Aapajärvi
Kauko Sinijärvi
Marjukka Kautto
Mia Korppi
Pentti Toivakka

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut kevätkauden Rami Olas, KPMG Oy Ab ja syyskauden Jari Paavilainen samasta yhteisöstä, joka yhteisö on toiminut myös kuntalain 122 §:n mukaisena hallinnon ja talouden tarkastajana Laukaassa vastuullisena tilintarkastajanaan JHT, KHT Emma Paananen. Teknisenä sihteerinä on toiminut Merja Niinen.

Arviointikertomus

Tarkastuslautakunta kokoontui tarkastusvuoden aikana 12 kertaa. Koulutuksia oli yksi iltakoulu puheenjohtajan vetämänä Viertolassa ja KPMG:n kaksipäiväinen koulutus Helsingissä. KPMG:ltä pyydettiin myös Vuoden 2021 arviointikertomuksen palaute, jota käytetään tulevien vuosien kertomusten kehittämisessä.

Keski-Suomen hyvinvointialueen, Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ja Keski-Suomen kuntien tarkastuslautakuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat perustivat yhteistointimintaelimen, joka kokoontui arviointivuonna Teamsin välityksellä 3 kertaa ja yhteistointiminta on jatkunut myös 2023. Tarkastuslautakuntien puheenjohtajien yhteisessä verkostossa tehtiin yhteinen arviointi - Hyvinvoinnin edistäminen ja Työhyvinvoinnin tukeminen. Arvioinnin tavoite on tuottaa Keski-Suomen hyvinvointialueen ja kuntien valtuustoille tietoa keskeisistä yhdyspinnoilla tapahtuvista toiminnoista.

Vuoden 2022 Hyvinvoinnin edistäminen - arviointiin valittiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusperusteen eli HYTE-kertoimen perusteella kunnille hyvinvointialueelle jaettavan valtion rahoituksen tarkastelu. HYTE-kertoimen mukaisista indikaattoreista valittiin tarkempaan tarkasteluun ne, jotka liittyvät työllisyyden edistämiseen.

Työhyvinvoinnin tukeminen - arviointiin koottiin henkilöstökertomuksissa raportoitujen henkilöstön työhyvinvoinnin kannustimia. Kysymys kuuluukin, Miten Keski-Suomen kunnat ja hyvinvointialue turvaavat yhdessä osaavan työvoiman pito- ja vetovoiman työhyvinvoinnin keinoin.

Tarkastuslautakunta kuuli kokouksissaan 2022 tilapalvelupäällikkö Jani Veikkolaista, vapaa-aikajohtaja Salla Turpeista, perusturvajohtaja Mirja Ahoniemeä, talous- ja henkilöstöjohtaja Eero Raittilaa, hallintojohtaja Antti-Pekka Hekkasta, työsuojelupäällikkö Jukka Lappalaista, kunnanjohtaja Linda Leinosta, kunnanhallituksen puheenjohtaja Sakari Suomalaa sekä henkilöstöjärjestö Tehyn, Jyryn, JHL:n ja Akavan edustajia. Lisäksi joulukuun tapaamisessa oli läsnä koko johtoryhmä perinteisessä vuoden kartoituskeskustelussa.

Tammikuussa 2023 kuultiin sivistysjohtaja Jussi Silpolaa ja vs. vapaa-aikajohtaja Satu Rautiaista sekä helmikuussa 2023 Laukaan Vesihuolto-yhtiön toimitusjohtaja Janne Laihoa ja Laukaan Kehitys-yhtiön toimitusjohtaja Sanna Jylänkiä sekä Laukaan Kehitys-yhtiön hallituksen puheenjohtajana kunnanjohtaja Linda Leinosta. Talousasioissa kuultiin maaliskuussa talousjohtaja Eero Raittilaa. Tarkastuslautakunta perehtyi toimintakertomukseen, tilinpäätökseen ja tilintarkastajan raportteihin. Arvioinnin pohjana oli myös vuodelle 2022 7.12.2021 valtuustossa hyväksytty Talousarvio 2022 sekä Laukaan hyvinvointikertomus ja sosiaaliamiehen raportti 2022. Lautakunnan jäsenillä oli omat nimikkolautakuntansa, joita he seurasivat ja raportoivat kokouksessa. Palvelujen käyttäjinä kuntalaisten palautetta seurattiin mm. paikallislehdessä ja muissa kanavissa.

Kuntalain 84 §:n mukaan sidonnaisuusilmoitukset on tehtävä tarkastuslautakunnalle. Tarkastuslautakunta pyysi päivitykset ilmoituksista ja ne toimitettiin tiedoksi valtuustolle 15.12.

Tarkastuslautakunta painottaa omassa arviointikertomuksessaan niitä asioita, joihin se on oman suunnitelmansa mukaan tarkemmin perehtynyt. Vuonna 2022 näitä olivat

- kunnan talous
- kuntastrategian toteutuminen
- talousarvion tavoitteiden toteutuminen
- toiminnan tuloksellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- kunnan konserniyhtiöt ja sivistysosasto

Tarkastuskertomuksessa vältetään toistoa toimintakertomuksesta.

Tarkastuslautakunta antaa suosituksia toiminnan kehittämisestä ja seuraa suositusten huomioimista toiminnassa ja päätöksenteossa. Suosituksilla tarkastuslautakunta nostaa esille sellaisia asioita, joita sen mielestä tulisi vakavasti pohtia.

Lautakunnalla ei ole ollut resurssien puitteissa mahdollisuuksia omiin selvityksiin eikä nykyisiin odotuksiin raportoinnista. Hyvinvointialueen ja kuntien tarkastuslautakuntien puheenjohtajilla on ollut apunaan arviointijohtaja Teemu Paavola hyvinvointialueelta sekä kaupunginreviisori Tarja Saarelainen Jyväskylästä.

3. Selvitykset vuoden 2021 kertomuksessa esitettyihin kysymyksiin

Valtuusto merkitessään kokouksessaan 6.6.2022 tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2021 esitti siinä hallitukselle kaksi (2) kysymystä.

1. Minkälaisiin toimiin hallitus ryhtyy saadakseen Laukaaseen hallittu kasvu?
2. Miten hallitus aikoo tulevien investointien ajoittamisessa toimia velkamääräkasvun hillitsemiseksi?

Valtuusto käsitteli hallituksen vastaukset kokouksessaan 7.11.2022 eikä sillä ollut huomauttamista asiasta.

Tarkastuslautakunnan arvio vastauksista

1. Tarkastuslautakunta toteaa, että vastauksessaan ensimmäiseen kysymykseen kunnanhallitus huomioi hallitun kasvun väestön kasvun lisäksi, strategian mukaisilla tavoitteilla kuten tasapainoinen talous, tyytyväiset asiakkaat ja yritykset sekä hyvinvointi työyhteisöt ja että hallitus pitääkin näitä ensisijaisesti tavoiteltavana. Keinoina hallitus mainitsee vuonna 2023 käynnistyvän maankäytön rakennemallin päivityksen sekä elinkeino-ohjelman toimeenpanon.

Arvio: Tarkastuslautakunta näkee tällaisen monipuolisen tarkastelun hyvänä ja kysyjienkin tarkoittamana asiana.

2. Vastauksessaan toiseen kysymykseen, velkamäärän kasvun hillitsemisestä investoinneissa, kunnanhallitus nostaa esiin joustavat tilavaihtoehdot ja vaikutusten arviointia eri toteutustapojen välillä. Samoin tavoitteena on tuleville vuosille osana talousarvion laadintaohjetta asettaa entistä tarkempi investointikehys, joka voi olla monivuotinen.

Arvio: Tarkastuslautakunta pitää vastausta kattavana mm. monipuolisen tarveharjinnan johdosta.

4. Strategia

Valtuusto hyväksyi 6.6.2022 uuden kuntastrategian vuosille 2022-2030. Strategia nojaa kolmeen pääperiaatteeseen, jotka kuvaavat **tavoiteltavaa toimintakulttuuria**, pidemmälle, positiivisesti ja palvelen. Lisäksi strategiassa on kolme kärkiteemaa, asukas, henkilöstö ja yrittäjät. Kullekin kärkiteemalle on asetettu kolme tavoitetta.

Talouden tavoite kunnan ja kuntakonsernin ylijäämästä ei toteutunut. Muista mittareista käytössä oli arviointivuonna henkilöstön hyvinvointikysely ja Suomen yrittäjien kuntabarometri. Kuntabarometrin tulokset jäivät hiukan alle maan ja Keski-Suomen keskiarvojen kokonaisarvosanassa. Hyvinvointikyselyn tuloksia tarkastellaan kohdissa 5. Henkilöstö ja Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi.

Strategian seurantaan ja mittaamiseen on valmistelussa asumisen ohjelma, ilmasto-ohjelma sekä elinkeino-ohjelma.

Lautakunta kuuli strategiasta kunnanjohtaja Linda Leinosta, henkilöstö- ja talousjohtaja Eero Raittilaa, Laukaan kehitysyhtiön toimitusjohtaja Sanna Jylänkiä sekä Laukaan vesihuolto-yhtiön toimitusjohtaja Janne Laihoa. Lisäksi kuultavana oli henkilöstöjärjestöjen edustajat.

Havainnot

Jatkossa arviointivuoden puolessavälissä hyväksytyn kuntastrategian seuranta tarvitsee lisää kerättävää tietoa ja mittausta kuten toimintakertomuksen mukaan on suunnitteilakin.

5. Henkilöstö

Henkilöstö on yksi uuden, vuonna 2022 kesäkuussa hyväksytyn kuntastrategian kärkiteema. Sen vuoksi kunnassa ei ole laadittu erillistä henkilöstöstrategiaa, vaan kuntastrategiaan on viety suoraan henkilöstöä koskevat strategiset tavoitteet. Henkilöstön osalta strategian visiona ovat hyvinvoivat ja uudistumiskykyiset työyhteisöt.

Henkilöstön työkyvyn ylläpitämiseksi järjestettiin useita toimenpiteitä. Virtaa palautumisesta verkkovalmennus ja Meanwell-hanke, jossa kehitetään työn merkityksellisyyden kokemusta, ennakoiva työkyky- ja urajohtaminen ja Auntie, mielen hyvinvoinnin palvelu. Myös uusia henkilöstöetuuksia otettiin käyttöön ja muistamiskäytäntöjä uudistettiin.

Määräaikaisen henkilöstön määrä kasvoi 47 henkilöllä, joista yksityiseltä palveluntuottajalta siirtyi liikkeenluovutuksen yhteydessä 21 uutta työntekijää vanhus- ja vammaispalveluihin. Vakinaisen henkilöstön määrä säilyi ennallaan. Henkilöstökulut kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 9,4 prosenttia eli 4,4 milj. euroa ja ylittivät talousarvion 1,8 %.

Sairaspoissaolot kasvoivat myös edelliseen vuoteen verrattuna. Yhteensä poissaolopäiviä oli 16,7 henkilövuotta kohden. Lyhyiden, alle 10 päivää kestävien sairaspöissaolosten määrä kasvoi selvästi edellisestä vuodesta.

Tarkastuslautakunta kuuli henkilöstöjärjestön edustajia kokouksessa helmikuussa 2022. Kuultavana olivat Outi Virtanen Tehy, Tiina Sorri Jyty, Verna Puttonen ja Reija Kovanen JHL ja Jukka Lummelahti Akava. Lisäksi puheenjohtaja kuuli puhelimitse Anna-Liisa Koskea Superista. Kuultavana olivat myös henkilöstöjohtaja Eero Raittila sekä työsuojelupäällikkö Jukka Lappalainen.

Kuulemisissa nousi huolta hyvinvointialueelle siirtymisestä ja asioiden eteenpäin viemisen hitaus. Johtamisen tasalaatuisuutta peräänkuulutettiin ja uupumusta koettiin henkilöstön vajauksissa. Kotihoidossa oli ollut alkuvuodesta 11,5 tointa täyttämättä. Työhyvinvointiohjelmia toivottiin lisää ja henkilöstöosaston pienuus mainittiin. Huoli hyvien työntekijöiden pitovoimasta nousi myös esiin. Hakijamäärät ovat vähentyneet ensiksi sijaisista. Lisätehtävät ovat lisääntyneet, joka näkyy kuormittavuutena. Henkilöstöetuihin oltiin tyytyväisiä. Huolista huolimatta kuulijoille jäi sellainen tuntuma, että työnantajaan oltiin kohtuullisen tyytyväisiä.

Tyytyväisyyttä ja viime vuodesta hiukan parempaa tulosta kertoo myös marraskuussa toteutetun työhyvinvointikyselyn tulokset kokonaisuudessaan. Ilahduttavaa oli, että 715 työntekijää (73%) vastasi kyselyyn, joka antaa eväitä työpaikkakohtaisestikin kehittää työhyvinvointia.

6. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaan riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallinta tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida, hallita ja raportoida toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinta käsittää kuntakonsernin lyhyen ja pitkän aikavälin strategiset, taloudelliset, toiminnalliset ja vahinkoriskit jotka voivat olla ulkoisia tai sisäisiä.

Huomioita ja toimenpidesuosituksia

2022 tilinpäätöksestä käy ilmi, että kunta arvioi ja kiinnittää huomiota riskeihin ja epävarmuuksiin kokonaisvaltaisesti toiminnassaan. Strategiset-, taloudelliset-, henkilöstö-, vahinko- ja vakuutusriskit on tuotu hyvin esille.

Vuotuinen riskienhallinnan kokonaisarvio antaa kuvan ja kehittämissuunnan riskienhallinnalle. Edellisvuosina hieman heikentynyt arvio on pysynyt 2022 samalla tasolla. Tiedot osa-alueet - riskienhallinnan vastuut, tehtävämäärittelyt ja seuranta saavat matalimmat arvosanat. Suositellaan kiinnitettäväksi huomiota tähän trendiin. Muodollisten seurantamenettelyjen harkittu lisääminen johtoryhmän toimintaan voisi nostaa arviota. Otettaessa käyttöön uusia työkaluja ja menetelmiä riskienhallintaan on syytä aina arvioida, että nämä oikeasti tuovat lisäarvoa. Kuntajohto vastaa strategian toteutumisesta, riskien ottamisesta ja riskienhallinnan vastuut ja tehtävät on määriteltävä selkeäksi osaksi normaalia johtamista. Riskien ja epävarmuuksien hallinta on keskeinen tekijä kunnan hyvän maineen ja elinvoimaisuuden ylläpidossa.

Kunta on panostanut sisäisen valvontaan muun muassa Whistleblower -kanavan käyttöönotolla. Uusien järjestelmien käyttöönotto on myös hyvä mahdollisuus luoda eettistä toimintakulttuuria. Sisäisen valvonnan kokonaisvaltaisen ohjeen tekeminen on erinomainen käynnissä oleva toimenpide. Ohjeen käyttöönottoon ja jalkauttamiseen panostamista suositellaan - huomioiden myös konsernin tytäryhteisöt.

Arviointikertomus

Viime vuosina koetut ulkoiset riskit - kuten pandemia, inflaatio, energiakustannus, koronien nousu - korostavat tarvetta ylijäämäpuskureille kattamaan yllätyksiä.

Hyvinvointialueen tuoma merkittävä rahoituksen muutos ja Keski-Suomen terveydenhuollon kustannusten kasvu muodostivat taloudellisen riskin Laukaan kuntatalouteen.

Tietoturvariskienhallintaan suositellaan kiinnitettävän huomiota ja suunniteltavan toimenpiteitä. Erilaisen häirinnän lisääntyessä riskitaso on noussut ja tietoturva vuodot aiheuttavat pahimmillaan pitkäjänteisiä ja kalliita selvityksiä.

Strategian sisällön riskejä on arvioitu ja tuotu esille tilinpäätöksessä. Henkilöstönäkökulmia ja työhyvinvointia on tuotu kiitettävästi esille. Niiden lisäksi suositellaan arvioitavaksi rullaavan strategiaformaatin riskejä ja mahdollisuuksia meneillään olevan strategiakauden tulevilla vuosilla.

Tarkastustoiminnassa ja sen kehittämisessä on hyvä huomioida yleinen suuntaus, jossa tarkastusta kohdennetaan tavoitteiden toteutumisen arvionniksi, jolloin se tukee kunnan johtoa, virkamiehiä ja poliitikkoja parhaiten. Useat organisaatiot puhuvat tarkastamisen sijaan sisäisen arvioinnin tiimeistä ja arviointikertomuksista. Ratkaistaessa talouden haasteita on syytä kysyä, miten arviointitoimintaa voidaan parhaiten hyödyntää kunnan hyväksi?

Lautakunta kuuli riskienhallinnasta talousjohtaja Eero Raittilaa.

7. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hyväksyessään vuoden 2022 talousarvion valtuusto vahvisti sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on selvitetty vuoden 2022 toimintaa. Toimintayksiköiden toiminnasta, tavoitteista ja niiden toteutumisesta on erilliset kertomukset talousarviossa. Lisäksi 6.6.2022 valtuusto käsitteli Laukaan hyvinvointikertomuksen vuosiraportin toimintavuodesta 2021 sekä hyväksyi 26.9.2022 kokouksessaan Hyvinvointisuunnitelman vuosille 2023-2025.

7.1. Toimialojen sitovien tavoitteiden toteutumisen arviointi

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kiinnittää huomiota toiminnan, toimintatapojen sekä palvelujen järjestämisen tuloksellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen.

Arviointi on suoritettu vuoden 2022 tilinpäätöksen, hyvinvointikertomuksen, sosiaaliasiain selityksen ja tarkastuslautakunnan suorittamien kuulemisten perusteella.

7.1.1. Konsernihallinto

Konsernihallintoon kuuluivat

- hallintopalvelut (hallinto-, viestintä- ja tietohallintopalvelut sekä maaseututoimi)
- talous- ja henkilöstöpalvelut (talous- ja omistajaohjaus, henkilöstöhallinto, hankintojen ohjaus ja kehittäminen)
- Elinkeinopalvelut (elinkeino- ja työllisyyspalvelut sekä maankäyttö)

Konsernihallinnon kokonaisuudessa ovat myös keskusvaalilautakunta ja tarkastuslautakunta.

Vuoden 2022 toimintasuunnitelman mukaan konsernihallinnon keskeisin painopiste oli hyvinvointialueuudistuksen muutoksen hallittu ja onnistunut johtaminen sekä asumisen johtamisen kehittäminen kohti systemaattista kokonaisuutta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET, KONSERNIHALLINTO	●	●	●	?
1. Työllisyyden kuntakokeilu käynnistyi alkuperäisiä suunnitelmia myöhemmin 1.3.2021. Kokeiluja seurataan useilla eri mittareilla, joiden avulla saadaan laaja kuva kokeilun onnistumisesta. Kokeilun tavoitteena on edistää erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Kokeilun toisena vuonna Laukaan	●			

Arviointikertomus

osalta tavoitellaan ensimmäisen vuoden tapaan erityisesti palvelujen kohderyhmän ja henkilöstön tyytyväisyyttä ja hyvinvointia. Lisäksi seurataan työttömyysasteen ja työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitystä sekä arvioidaan kuntakokeilun vaikutusta niihin.				
2. Elinkeinopalvelujen palvelumallin uudistaminen. Kunnan ja Laukaan kehitysyhtiö Oy:n yrityspalveluiden yhtenäistäminen yhdeksi palvelukokonaisuudeksi. Laukaan yrityspalveluiden palvelukuvausten laatiminen		●		
3. Kehitetään ulkopuolisen rahoituksen hyödyntämistä kunnan kehittämisessä.				?
4. Edistetään henkilöstötuottavuutta johtamista, esimiestyötä ja työn organisointia kehittämällä sekä työhyvinvointiin panostamalla. Talousarviovuoden tavoitteena on selkeyttää henkilöstöjohtamisen tavoitteita ja sujuvoittaa esihenkilöstön työtä laadukkaan johtamisen turvaamiseksi sekä tukea henkilöstön työkykyä ja hyvinvointia valituilla aloilla. Henkilöstötuottavuuden johtamisen tavoite on pitkäaikainen ja sen seuranta jatketaan useana vuonna.	●			
5. Edistetään digitaalisten palvelujen kehittämistä ja hyödyntämistä kunnassa. Kehittämisellä tähdätään työn sujuvuuden lisääntymiseen, työntekijäkokemuksen parantumiseen sekä asiakaspalvelun laadun parantumiseen. Vuonna 2022 painotus on digipalveluihin liittyvän osaamisen kehittämisessä ja työntekijäkokemuksen parantamisessa.	●			
6. Kunnan tonttien luovutuksessa onnistutaan	●			
YHTEENSÄ	4	1	0	1

Havainnot

Konsernihallinto on ottanut vuonna 2022 painopisteekseen hyvin tarkastuslautakunnan kertomuksessaan esiin tuomia asioita. Kaikkineen tavoitteenasetanta oli oleellisiin ja mitattaviin asioihin keskittynyt. Tavoitteet toteutuivat hyvin tai toteutuivat osittain. Tulokset olivat mitattuja ja osaan löytyi seurantatietoa edellisistä vuosista.

Taloudelliset tavoitteet

Konsernihallinnon toimintatuotot olivat yhteensä noin 3,6 miljoonaa euroa ja toimintakulut noin 8,6 miljoonaa euroa. Toimintakate oli -5,0 miljoonaa euroa. Toimintakate heikkeni edellisestä vuodesta noin 0,3 miljoonaa euroa. Toimintakate oli kuitenkin alkuperäistä talousarviota parempi.

7.1.2. Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluihin kuuluu

- hallinto
- varhaiskasvatus
- perusopetus
- lukio
- kansalaisopisto
- kirjasto- ja kulttuuripalvelut
- vapaa-aikapalvelut; liikunta, nuorisotyö ja kulttuuri, joka siirtyi kirjastolta v.2022
- lasten ja nuorten hyvinvointikeskus

Tarkastuslautakunta kuuli sivistysosaston johtoa kokouksissaan kahdesti sekä totesi tyytyväisenä johtoryhmän joulukuun keskustelussa sivistysosaston punninteen tarkastuslautakunnan esiin nostamia kehitettäviä asioita ja riskejä omassa toiminnassaan. Isolla osastolla nimenomaan hallittu kasvu on erityisasemassa toimintoja suunnitellessa.

Arviointikertomus

TOIMINNALLISET TAVOITTEET	●	●	●	?
1. Sivistyspalvelujen monipuolisuuden takaaminen huomioiden asiakkaiden eri palvelujen tarpeet.	●			
2. Sähköisiin järjestelmiin siirtyminen asiakaspalvelussa ja asioinnissa mahdollisimman laajasti.	●			
3. Palvelutarpeen seuranta alueellisella tasolla ja kasvaviin tarpeisiin vastaaminen tarvittaessa poikkihallinnollisesti	●			
4. Henkilöstön saatavuuden, työhyvinvoinnin ja osaamisen kehittäminen.	●			
5. Inklusiivisen toimintakulttuurin edellytykset, toteuttaminen ja johtaminen	●			
6. Lapsille järjestetään tarkoituksenmukaista kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Esiopetuksen ja nivelvaiheen yhteistyön kehittäminen	●			
7. Kolmiportaisen tuen toteutumisen vahvistaminen ja inklusioperiaatteen noudattaminen lasten ja perheiden hyvinvoinnissa.	●			
8. Sivistyspalvelut tarjoaa opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksia monipuolisesti koko lapsi- ja aikuisväestölle.	●			
9. Kestävän kehityksen mukaisten toimintatapojen ylläpitäminen ja vahvistaminen luonto ja elämysmatkailussa	●			
10. Ylläpidetään ja kehitetään olemassa olevia reitistöjä sekä kota- ja laavuverkostoa. Päivitetään karttatarjontaa. Parannetaan reittien opastuksia. Vastataan kysyntään ja monipuolistetaan luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia	●			
11. Toimialakohtaisissa toimintasuunnitelmissa huomioidaan luonnon hyödyntäminen opetuksessa, kasvatuksessa ja muussa peruspalvelussa.	●			
YHTEENSÄ	10	0	0	0

Havainnot

Hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen sivistyspalvelut on Laukaan kunnan suurin palveluntuottaja niin euroissa kuin henkilökunnan määrässäkin. Jatkossa on hyvä tarkastella organisaatorakennetta ja sen toimivuutta ja myös luottamuselinten osalta.

Toiminnallisiin tavoitteisiin yllettiin hyvin mutta taloudessa jäätiin tavoitteissa. Koronaepidemia vielä arviointivuoden alkuosalla vaikutti toimintaan merkittävästi.

Taloudelliset tavoitteet

Sivistysosaston talousarviota jouduttiin kasvattamaan 495 700 € arviointivuoden aikana. Perusopetuspalvelut kasvoivat suurimpana 907 100 €. Siltikin tilinpäätös ylitti muutetun

talousarvion 637 600 eurolla. Koulukuljetusmenot kasvoivat myös tehden palvelujen ostoihin n. 340 000 € ylitystä.

Hankerahaa sivistysosasto haki ja sai yhteensä 520 790 € mikä on reilusti yli arvioidun.

Hallittu kasvu tulee entistä tärkeämmäksi sivistysosastolle talouden sopeutuksen mahdollistajana.

7.1.3. Tekniset palvelut

Teknisten palvelujen tavoitteena on kehittää, rakentaa ja ylläpitää kunnan infraa sekä tarjota ruoka- ja puhdistuspalveluja kunnan eri toimijoille. Lisäksi tehtäviin kuuluu ympäristönvalvonnan viranomaispalvelut. Ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta hoitavat valvontaviranomaisen tehtäviä.

Tulosityksikköjä teknisellä palvelualueella on viisi; hallinto, suunnittelu, paikkatietopalvelut, yhdyskuntatekniset palvelut, tilapalvelu, ruoka- ja puhdistuspalvelut sekä ympäristövalvonta.

Palvelualueella toimii kaksi lautakuntaa; tekninen lautakunta ja lupa- ja valvontalautakunta.

IT:n käyttö lisääntyy myös teknisellä palvelualueella. Hankinta- ja asianhallintajärjestelmän uudet versiot, sähköinen allekirjoitus ja sähköinen lupajärjestelmä ja jatkossa erilaiset hakemiset ja käsittelyt siirtävät tehtäviä verkkoon. Henkilöstön pulaa on ajoittain koettu myös teknisissä palveluissa ja toimia on ollut täyttämättä. Toisaalta muutostilanteissa on yhdistelty tehtäviä ja jätetty toimia kokonaan täyttämättä.

Arviointikertomus

TOIMINNALLISET TAVOITTEET	●	●	●	?
1. Joukkoliikennepalvelujen ja kunnan sisäisten liikenteen kehittäminen. Lisää Laukaan ja seudun elinvoimaa ja tukee kunnan ilmastopoliittista ohjelmaa.		●		
2. Kiinteistöjen ja infran korjaus- ja uudisrakentamisen investointi- ja työohjelmat toteutetaan suunnitelmien mukaisesti.		●		
3. Viihtyisän ja turvallisen rakennuskannan ja elinympäristön rakentaminen asukkaita osallistamalla ja kuunnellen.		●		
4. Lupa- ja ilmoitusasioiden nopea ja laadukas käsittely asiantuntijoita konsultoiden ja asiakkaiden kanssa neuvotellen. Ripeä päätöksenteko nopeuttaa ja turvaa asiakkaan tai yritys rakennushankkeen toteutumisen.		●		
5. Turvallisuus keskiössä kaikessa toiminnassa: ruokapalvelu, terveet toimitilat ja katualueiden turvallisuus.	●			
6. Kokonaisenergiatarvetta säästävät ratkaisut.				?
7. Sataman ja vesistöreittien kehittäminen.			●	
8. Kunnan peruspalvelutuotantoon soveltumattomista tiloista luovutaan aktiivisemmin.			●	
YHTEENSÄ	1	4	2	1

Havainnot

Yhdyskuntateknisten palveluiden käyttötalousmenoihin haettiin lisämäärärahaa vuoden aikana kaikkiaan 307 700€ lähinnä lumisen ja kalliin talven vuoksi. Yhdyskuntateknisten palveluiden kustannukset ylittyivät kaikkiaan alkuperäisesti budjetoiduista 627 100 €. Tuototkin nousivat 83 900 €, joka johtui mm. oman konekaluston käytön lisäyksestä.

Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna teknisen palvelualueen kulut ylittyivät 1 513 600 €, mutta muutettuun talousarvioon verrattuna 9 100 €.

7.1.4. Perusturvapalvelut

Perusturvan palvelualue muodostui kolmesta tulosyksiköstä; sosiaalipalvelut, vanhus- ja vammaispalvelut sekä hallinto- ja terveysterveystoiminta sisältäen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon. Tavoitteena on ollut edistää kuntalaisten hyvinvointia, itsenäistä selviytymistä, terveyttä ja sosiaalista turvallisuutta. Perusterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastasi Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin alainen liikelaitos Keski-Suomen Seututerveyskeskus ja erikoissairaanhoidon palveluiden järjestämisestä vastasi Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. Laukaan perusturvapalvelut siirtyi hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta.

Arviointikertomus

Korona ja koronaepidemiasta johtuvat poissaolot rasittivat palvelualueella alkuvuodesta. Henkilöstön saatavuus heikkeni myös huomattavasti ja sijaisten ostopalvelut rasittivat taloutta. Näistä raportoivat myös henkilöstön edustajat perusturvajohtajan ohella. Palvelumallien ja palvelurakenteen uudistustyötä saatiin kuitenkin tehdä sekä hyvinvointialueelle siirrosta tulevat muutokset. Valtuustossa syksyllä 2022 hyväksyttiin lisäksi hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2022-2025. Hyvinvointialueuudistuksesta johtuen lakisääteinen hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen vastuu siirtyi perusturvapalveluista sivistyspalveluihin 1.1.2023. Merkittävä työpanos kohdistui loppuvuonna hyvinvointialueelle siirtymiseen.

Perusturvapalveluiden tilinpäätöksessä menot ovat 76 147 900 € kun alkuperäisessä talousarviossa se oli 66 404 500 €. Tulot puolestaan ovat tilinpäätöksessä 6 094 400 € ja alkuperäisessä talousarviossa 4 083 500 €.

Talousarviovuoden keskeiset painopisteet olivat:

- Palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden varmistaminen ja parantaminen
- Henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden parantaminen
- Hyvinvointialueeseen valmistautuminen

Havainnot

Syyt lähes 10 miljoonan ylitykseen menoissa alkuperäiseen talousarvioon verrattuna koostuu monista asioista. Suurimpia olivat, kun henkilöstövuokrausta jouduttiin käyttää alkuvuoden pandemiasta ja henkilöstön saatavuusongelmista johtuen sekä sairaanhoitopiirin yllätyksenäkin tulevista alijäämän kattamisvelvollisuuksista. Myös seutu-terveyskeskuksen ylitykset rasittivat perusturvan taloutta.

Arviointikertomus

Henkilöstön tyytyväisyys oli kuitenkin huomattavaa, vaikka tekevistä käsistä oli pulaa ja painetta ja huolta koettiin muutoksesta. Tämä tuli esille henkilöstöedustajien kuulemisessa ja työhyvinvointikyselyssä (yli 84 % Laukaan kunnan työntekijöistä suosittelisi nykyistä työpaikkaansa tuttavalleen).

Sosiaaliasiamiehen selvitys vuodelta 2022 kertoo, että yhteydenotot ovat vähentyneet vuodesta 2017 lähtien ja vuonna 2022 niitä on ollut enää 18 kpl.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET				
1. Oikea-aikainen palvelu, asiakas pääsee palvelutarpeen arviointiin asetetussa määräajassa				
2. Uusia tekemisen tapoja kehitetään ja tiivistetään yhteistyötä eri toimijoiden kesken				
3. Kotiin menevä työ mahdollistaa asiakkaan kotona asumisen ja avun saannin niin, ettei tilanne pahene				
4. Henkilöstön pysyvyys paranee				
5. Henkilöstön valmentaminen kohti hyvinvointialuetta				
6. Omavalvonnan vahvistaminen; ajan tasalla olevat omavalvontasuunnitelmat ohjaavat toimintaa ja asiakasturvallisuutta tukevaa riskienhallintaa				
7. Avoimet virat ja toimet saadaan täytetyksi				
YHTEENSÄ	4	3	0	0

Taloudelliset tavoitteet

Taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet ja menojen kasvu jäänee rasittamaan valtionosuuksien muodossa myös tulevana vuosina.

7.2. Tytäryhtiöiden tulostavoitteiden toteutumisen arviointi

7.2.1. Laukaan Vesihuolto Oy

Yhtiön toiminta on jo vakiintunutta myös yhtiömuotoisena, jona se on toiminut vuodesta 2016. Yhtiöllä on strategia, johon ollaan nivomassa myös kunnan uutta strategiaa. Ydintehtävänä on vesihuoltoverkoston pitkäaikainen hallinta sekä vedenhankinnasta, -käsittelystä ja jäteveden kuljettamisesta huolehtiminen. Yhtiön tavoitteet ovat toteutuneet pääosin, vain tuloksessa ei päästy tavoitteeseen vaan yhtiön tulos oli 254 000 € tappiollinen. Yhtiöllä on myös aiemmilta vuosilta kertynyttä alijäämää. Asiakasviestinnän kehittämisen on voinut huomata myös tavallinen vedenkuluttaja ja etäluentamittareiden asennuksissakin edetään talousarvion puitteissa. Mitattavaa tietoa asiakastytytyväisyydestä ei ole tiedossa mutta tiedotusvälineissä ei ole toimintaan kohdistuvaa arviointia näkynyt, hinnoitteluun kylläkin.

Lautakunta kuuli toimitusjohtaja Janne Laihoa kokouksessaan.

Havainnot

Mitattavaa tietoa asiakastytytyväisyydestä ei ole tiedossa mutta tiedotusvälineissä ei ole toimintaan kohdistuvaa kritiikkiä näkynyt, hinnoitteluun kylläkin. Tehokkuutta on haettu yhtiössä monilla tavoilla.

7.2.2. Laukaan Vuokrakodit Oy

Toimintakertomuksen mukaan kaikki sitovat tavoitteet on yhtiössä saavutettu. Tavoitteissa on että yhtiö laatii PTS:ia (pitkän tähtäimen suunnitelma) talousarvion sallimissa rajoissa mutta siitä ei toteumatietoa ole toimintakertomuksessa. Konserniohjeen mukaan konsernijohtolle raportoidaan säännöllisesti talouden vuosikellon mukaan.

Lautakunnalle ei ollut mahdollisuutta kuulla toimitusjohtajaa eikä kontrolleria kokouksessaan, jossa konserniyhtiöt olivat käsittelyssä.

7.2.3. Laukaan Kehitysyhtiö Oy

Laukaan kehitysyhtiö tuottaa toimintakertomuksen mukaan elinkeinopalveluja Laukaan kuntastrategian ja elinkeinostrategian tavoitteiden mukaan. Näitä ei ole yksilöity toimintakertomukseen ja elinkeinostrategia lienee vielä valmistelussa. Tavoitteena oli yrityspalveluiden palvelu- ja johtamismallin uudistaminen ja tämän on raportoitu toteutuneen. Elinkeinopolitiikan kuntabarometri näyttää hiukan Suomen keskitasoa heikompaa Laukaassa, työllisyys on parantunut ja yhteisöveron tuotto oli Laukaassa 4,4 miljoonaa euroa. Aloittaneita yrityksiä oli 91 ja lopettaneita 32 kpl.

Suosituks

Jatkossa elinkeinostrategiaan toivotaan arvioinnin pohjaksi muitakin mitattavia tavoitteita ja tuloksia kuin kuntabarometri.

7.3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

7.3.1. Talouden kehitys

Laukaan kunnan talous heikkeni arviointivuonna edelliseen vuoteen verrattuna 1,15 miljoonan euron korona-avustuksesta ja harkinnanvaraisesta 1,0 miljoonan avustuksesta huolimatta. Myös verotulot kasvoivat (4,2%, 78,3 Milj.€). Työllisyydessä oli myönteistä kehitystä ja kunnan osarahoittaman työllisyystuen määräkin putosi noin 250 000 € edellisestä vuodesta.

Investointeja oli 9,4 milj. eurolla ja henkilöstömenot kasvoivat 4,4 milj. € eli 9,4 %. Tili-kauden 2022 alijäämä on 4 556 586,96 €.

Talouden haasteet ovat olleet tiedossa jo pitkään. Kunnanhallitus tunnisti jo talousraamin asettamisen yhteydessä 31.5.2021 noin 3,9 miljoonan euron talouden sopeuttamistarpeen normaaliin kustannusten nousuun nähden vuodelle 2022. Sopeuttamistarve sisällytettiin talousarvioaraamiin. Raamin asettamisen jälkeen sote-uudistuksen lainsäädäntö muutti kuitenkin talousarvioasetelmaa olennaisesti. Kunnanhallitus tarkensi raamia 6.9.2021 siten, että tavoitteeksi asetettiin, että kunnan taseeseen ei saa muodostua alijäämiä vuoden 2022 jälkeen. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi kunnanhallitus oli hyväksynyt keväällä 2021 talouden tasapainottamisen raportin toimenpide-ehdotuksia.

Tavoitteeseen ei kuitenkaan päästy.

Tasapainotuksen epäonnistumista kuvaa myös arviointikertomuksessa tulosityksikkövertailu alkuperäiseen talousarvioon eikä muutettuun talousarvioon.

Talouden tunnuslukujen kehitys

Vertailu 2022	Kunta	Konserni	Vertailu 2021	Kunta	Konserni
Omavaraisuusaste, %	18,0	12,6	Omavaraisuusaste, %	21,3	14,2
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, (M€)	-2,7	-6,9	Kertynyt ylijäämä/alijäämä, (M€)	1,8	-4,0
Lainakanta (M€)	109,0	165,9	Lainakanta (M€)	104,1	161,9
Lainakanta/asukas, €	5 806,0	8 836,0	Lainakanta/asukas, €	5 536,0	8 614,0
Investointien tulorahoitus, %	24,2	54,8	Investointien tulorahoitus, %	26,4	33,8
Kassan riittävyys (pv)	11,0	14,0	Kassan riittävyys (pv)	5,0	18,0
Vuosikate/poistot, %	32,5	75,8	Vuosikate/poistot, %	66,8	75,9

Arviointikertomus

Koska Laukaalla on tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen taseessa kattamatonta alijäämää, sillä on lakisääteinen velvollisuus alijäämien kattamiseen vuoteen 2027 mennessä.

Kuntalain arviointikriteereistä taseen alijäämäehto ei täyty vuosien 2021 ja 2022 perusteella. Muista kriteereistä täyttyy vuosikatteen ja poistojen suhdetta sekä laskennallista lainanhoitokatetta koskevat kriteerit. Tuloveroprosentin osalta kriteeri ei myöskään täyty.

Lautakunta kuuli talous- ja henkilöstöjohtajaa kokouksessaan ja osallistui valtuuston saamaan informaatioon talousseminaarissa.

Havainnot

Laukaan tilikauden tulos on ollut negatiivinen vuodesta 2016 asti lukuun ottamatta vuotta 2020, jolloin valtiolta tuli ylimääräisiä, merkittäviä valtionapuja koronakustannusten hoitoon. Investoinnit ovat jatkuneet suurina ja tulo-rahoitusosuus on pienentynyt. Arviointivuonna kunnan ulkoiset toimintakulut ovat kasvaneet 7,8 prosenttia eli 10,1 milj.€ kun valtakunnallinen luku on 4,2 %. Vuosikate on ollut heikkenevä jo vuodesta 2014 asti ja näin ollen toimintatuottojen ja -kulujen suhde on jatkuvasti heikentynyt. Verotuloissa oli nousua vuonna 2022 mutta tulosta rasitti merkittävästi 5,5 miljoonan euron kirjaukset sairaanhoitopiiriin ja seututerveyskeskuksen alijäämän kattamiseksi ja 0,46 miljoonan euron lisäpoistot. Lisäksi tasapainotukseen tähtäävään talousarvioon tehtiin lisäyksiä arviointivuoden aikana.

Tarkastuslautakunta nosti jo vuoden 2021 kertomuksessaan riskinä tuottojen ja kulujen tasapainon sekä velkamäärän kasvun.

7.3.2. Talouden tasapainottaminen

Koska alijäämää on muodostunut taseeseen, tulee kunnan tehdä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä selvitys taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi vuoteen 2027 mennessä (kuntalaki 115 §. Voimassa olevassa taloussuunnitelmassa on taloutta tasapainottavia asioita, mutta ei tarvittavassa laajuudessa.

8. Ympäristöasiat

Ympäristöasiat kuuluvat omalta osaltaan jokaiselle hallinnonalalle ja jokaiselle työntekijälle ja luottamushenkilölle. Joukkoliikenne on hoidettu seudullisesti, samoin jätehuolto kuntien omistaman yhtiön, Mustankorkean kautta. Jätevedet käsitellään keskitetysti neljän kunnan omistamassa Nenäinniemen puhdistamossa.

Jätehuollon viranomaistehtävät ovat Jyväskylän seudun jätelautakunnalla ja valvonta-tehtäviä hoitaa Laukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja Keski-Suomen ELY-keskus.

Laukaa on mukana Keski-Suomen ilmastotyöryhmässä ja Laukaan kunnassa toimii oma energia- ja ilmastotyöryhmä. Kunnassa on käytössään ilmastonsuojelusuunnitelma ja ympäristönsuojelumääräykset on päivitetty 2022.

Arviointikertomus

Laukaassa on vireillä kaksi saastumisesta johtuvaa kunnostushanketta. Torikan saastuneen pohjavesialueen kunnostussuunnitelma on vireillä, jonka toimenpiteistä ei ole vielä tarkempaa aikataulua. Toinen on Haarlan tehtaan jäljiltä jääneen Lievestuoreen Laajalahdessa olevan O-kuitujätteen maisemointihanke yhdessä YLY-keskuksen kanssa. Hanke on paraikaa keskeytyneenä hallinto-oikeuden päätöksellä mutta uusi lupahakemus on vireillä. Kunnan ympäristösuojeluviranomainen on lautakunnan päätöksellä tätä kirjoittaessa vaatinut, että Laukaan kunnan tulee perua osallistumisensa uuden luvan hakuun. Päättäjät ovat hämillään, kun asiantuntijaviranomaisten näkemykset eriävät asiasta. Tarkastuslautakunnalla ei ole asiantuntemusta ottaa itse asiaan kantaan mutta seuraamme virallista prosessia ja miten se hoidetaan.

Havainnot

Tarkastuslautakunta otti viime kertomuksessaan kantaa Laajalahden puhdistusprojektin viipymiseen ja nyt asia pysyy edelleen tarkkailun alla.

9. Sidonnaisuudet

Kuntalain 84 §:n 2 momentissa tarkoitetun kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimista elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa.

Laukaan kunnassa näitä henkilöitä ovat kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavien elimien jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää.

Lautakunta pyysi alkusyksystä 2022 päivitykset sidonnaisuusilmoituksiin, joista kahdenkaan muistutuksen jälkeen kaikki eivät palauttaneet vastaustaan.

Viranhaltijoita koskee lisäksi velvollisuus tehdä sivutoimi-ilmoitus ja tarvittaessa hakea sivutoimilupa. Saamamme tiedon mukaan sivutoimia ei ole merkittävästi.

Suositus

Tarkastuslautakunta suositteli viime kertomuksessaan, että valtuustoryhmät ottaisivat vastuuta jäsentensä informoinnista sidonnaisuusilmoitusten toimittamisesta. Lautakunta toistaa suosituksen ja muistuttaa ilmoituksen antamisen olevan kuntalain vaatimus.

10. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle tämän arviointikertomuksen arvioinaan vuoden 2022 toiminnasta. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan sitovat toiminnalliset tavoitteet on saavutettu kokonaisuutena riittävän hyvin ja kunta on toiminut strategian mukaisesti. Taloudelliset tavoitteet sen sijaan jäivät kokonaisuutena saavuttamatta ja kunnan talous ajautui alijäämään taseessa.

Myönteisinä havaintoina tarkastuslautakunta toteaa

- Henkilöstöasioita hoidetaan edelleen monipuolisesti

Kehitettävänä asioina nostetaan esille

- Tasapainotusraamissa onnistuminen ja pysyminen

Riskeinä painotetaan.

- Korkojen nouseminen ja velkamäärän kasvu

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että se esittäisi hallitukselle seuraavat kysymykset:

1. Mihin yhdyspintayhteistyöhön Laukaa aikoo ryhtyä hyvinvointialueen ja muiden kuntien kanssa työllisyyden edistämiseen liittyvien HYTE-indikaattoreiden parantamiseksi?
2. Miten Laukaa ja hyvinvointialue turvaavat yhdessä osaavan työvoiman pito- ja veto-voiman työhyvinvoinnin keinoin?

Allekirjoitukset

Laukaassa 15.5.2023

Helena Pihlajasaari puheenjohtaja

Kirsi Nieminen varapj.

Marko Hytönen

Tomi Koskela

Marko Vestola

LIITE: Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi**KESKI-SUOMEN TARKASTUSLAUTAKUNTIEN YHTEINEN ARVIOINTI
– HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN**

Tämä luku on Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien puheenjohtajien verkostossa tehty yhteinen arviointi. Arvioinnin tavoite on tuottaa Keski-Suomen hyvinvointialueen ja kuntien valtuustoille tietoa keskeisistä yhdyspinnoilla tapahtuvista toiminnoista, joiden onnistumisella on merkitystä hyvinvointialueen ja kuntien talouteen sekä asukkaiden saamiin palveluihin.

Tarkastuslautakunnat ovat sopineet toimintakäytännöistään ja vuosittaisista temaattisista arviointikokonaisuuksistaan. Vuoden 2022 arviointiin valittiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusperusteen eli HYTE-kertoimen perusteella kunnille ja hyvinvointialueelle jaettavan valtion rahoituksen tarkastelu. HYTE-kertoimen mukaisista indikaattoreista valittiin tarkempaan tarkasteluun ne, jotka liittyvät työllisyyden edistämiseen.

Kuntien valtionosuuksiin ja hyvinvointialueiden valtion rahoitukseen on tullut vuoden 2023 alusta alkaen uusi laskentatekijä: hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustinraha, jonka suuruus nousee, mikäli muutos HYTE-kertoimen mukaisissa indikaattoreissa on positiivinen. Kuntia ja hyvinvointialueita ei verrata keskenään, vaan rahoitusperusteena käytetään oman toiminnan muutosta. Kunnan järjestämä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö vaikuttaa hyvinvointialueen indikaattoreihin ja hyvinvointialueen järjestämät palvelut puolestaan kuntalaisten hyvinvointiin ja sitä mittaaviin indikaattoreihin.

Arviointikysymykset:

- Mikä on HYTE-kertoimen rahoitusosuus Keski-Suomen kunnille ja hyvinvointialueelle?
- Mistä indikaattoreista HYTE-kerroin muodostuu?
- Mikä on Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tilannekuva **taulukon 2** mukaisissa työllisyyden edistämisen indikaattoreissa?

HYTE-kertoimen rahoitusosuus

HYTE-kertoimen perusteella kunnille ja hyvinvointialueelle jaettava valtion rahoitus on merkittävä. HYTE-kertoimen perusteella jaetaan noin 1 prosentti hyvinvointialueiden valtion rahoituksesta ja yhtä lailla sen perusteella jaetaan kaikkien Suomen kuntien kesken noin 100 miljoonaa euroa. Keskisuomalaisten kuntien osuus tästä on noin 5,0 miljoonaa euroa, ja hyvinvointialueelle jaettava valtion rahoitus on suuruudeltaan noin 10,75 miljoonaa euroa.

Kunnille HYTE-kertoimen perusteella kohdistuva valtion rahoitus on keskimäärin 18,23 euroa asukasta kohti, vaihteluvälin ollessa 7,50 eurosta 22 euroon.

HYTE-kerroin vaikuttaa laskentaperusteena valtion rahoituksen määrään kunnissa heti vuodesta 2023 lähtien, mutta hyvinvointialueen kohdalla vasta vuodesta 2026 lähtien. Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021 tuli voimaan vuoden 2023 alusta,

mutta siinä kuvattua HYTE-laskentaperustetta sovelletaan lain 33 § mukaisesti kuitenkin vasta vuoden 2026 alusta. Vuosina 2023–2025 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella määräytyvä summa jaetaan hyvinvointialueille asukasmäärän mukaisesti. [HYTE-kerroin - kannustin hyvinvointialueille - THL](#)

Taulukko 1: Alla olevassa taulukossa on HYTE-kertoimen osuus Keski-Suomen kunnissa vuonna 2021 (lähde: Sotkanet) ja vuonna 2023 (Lähde: Kuntaliiton valtionosuuslaskuri, väestön määrä molemmissa sarakkeissa vuodelta 2021).

Kunta	HYTE-osuus vuonna 2021, €	HYTE-osuus vuonna 2023, €	Asukasluku 2021	HYTE €/asu- kas, kaksi ed. saraketta
Hankasalmi	83 826	74 134	4683	15,83
Joutsa	64 371	60 897	4263	14,29
Jyväskylä	2 701 645	3 091 281	144473	21,40
Jämsä	379 526	375 229	19767	18,98
Kannonkoski	16 256	23 374	1311	17,83
Karstula	58 120	66 119	3774	17,52
Keuruu	170 918	161 929	9443	17,15
Kinnula	19 763	21 462	1581	13,57
Kivijärvi	16 973	18 119	1088	16,65
Konnevesi	34 135	38 929	2586	15,05
Kyyjärvi	23 531	22 073	1232	17,92
Laukaa	306 244	314 362	18788	16,73
Luhanka	7 592	7 687	703	10,93
Multia	17 558	21 820	1488	14,66
Muurame	213 733	188 651	10426	18,09
Petäjävesi	45 975	55 029	3678	14,96
Pihtipudas	55 771	65 694	3873	16,96
Saarijärvi	123 080	131 335	9117	14,41
Toivakka	43 921	32 849	2387	13,76
Uurainen	67 229	71 541	3634	19,69
Viitasaari	108 653	105 025	6070	17,30
Äänekoski	302 247	295 245	18318	16,12

Mikään Keski-Suomen kunta ei vuoden 2023 tiedoilla ole saanut maksimimäärää.

HYTE-kertoimen mukaiset indikaattorit kunnassa ja hyvinvointialueella

Kuntien ja hyvinvointialueen HYTE-kertoimet muodostuvat hieman toisistaan poikkeavista indikaattoreista, jotka on kuvattu taulukkoon 2.

Kunnan prosessi-indikaattorit kuvaavat voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johdaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille/prosessi-indikaattorit>

Taulukko 2:

Kunnissa	
Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi:	Tulosindikaattorit (6 kpl) kuvaavat muu- tosta:
1. 15 indikaattoria kuvaavat kuntajohdon, liikunnan, peruskoulujen sekä kulttuurin toimintaa ja tiedot ovat saatavissa TEA-viisarista.	1. Kokee terveydentilansa keskimääräiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2. Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista 3. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 4. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 5. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 6. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Hyvinvointialueella	
Prosessi-indikaattorit kuvaavat toimintaa:	Tulosindikaattorit (5 kpl) kuvaavat muu- tosta:
1. Lastenneuvolan terveystarkastukset 2. Kouluterveydenhuollon terveystarkastukset 3. Koulukuraattoriresurssi 4. Koulupsykologiresurssi 5. Lasten rokotukset 6. Alkoholi 7. Tyypin 2 diabetes 8. Työttömien terveystarkastukset	1. Vammojen ja myrkytysten hoidosta aiheutuvat sairaalahoitojaksot ja/tai sairaalassa hoidetut potilaat 2. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä 3. Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 20–24-vuotiaat, % ikäluokasta 4. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % ikäluokasta 5. Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Vuoden 2022 teema: työllisyyden edistämisen tilannekuva

Työllisyyden edistäminen kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspinnoilla tarkoittaa ensisijaisesti vaikeasti työllistyvien aseman parantamista työmarkkinoilla, kuten työttömien terveystarkastusten toteuttamista.

Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit kunnassa		2017	2021
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (3219)	Koko maa	8,1	7,3
	Keski-Suomi	6,5	6,3
	Laukaa	7,5	6,1
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (sama sekä kunnissa että hyvinvointialueella) (234)	Koko maa	2,8	2,7
	Keski-Suomi	2,8	3,0
	Laukaa	1,5	1,5
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (306)	Koko maa	6,9	6,3
	Keski-Suomi	7,7	7,0
	Laukaa	6,6	6,4

Keski-Suomessa koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten asema ei ole parantunut samassa suhteessa kuin koko maassa. Toimeentulotukea saaneiden työikäisten määrä ei ole vähentynyt samassa suhteessa kuin koko maassa. Työkyvyttömyyseläkettä saavien työikäisten määrä on vähentynyt samassa suhteessa kuin koko maassa.

NEET-nuorten määrä koko ikäluokasta on korkea.

Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit hyvinvointialueella		2017	2021
Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 20–24-vuotiaat, % ikäluokasta (5387)	Koko maa	16,9	18,3*
	Keski-Suomi	18,9	19,8*
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % ikäluokasta (sama sekä kunnissa että hyvinvointialueella) (234)	Koko maa	2,8	2,7
	Keski-Suomi	2,8	3,0
Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (4837)	Koko maa	1,2*	1,2
	Keski-Suomi	1,5*	1,4
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä (5274)	Koko maa	2,4	3,5
	Keski-Suomi	1,4	0,6

* Tieto vuodelta 2020

Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään jää Keski-Suomen kohdalla huomattavasti alle koko Suomen keskiarvon. Työttömien terveystarkastukset ovat toteutuneet keskimäärin muuta maata heikommin.

Terveystarkastuslain (1326/2010,13 §) mukaan työttömien terveyspalvelujen keskeisiä elementtejä ovat

- terveystarkastus ja terveysneuvonta
- työ- ja toimintakyvyn selvittäminen ja tukeminen
- ja niiden edellyttämä moniammatillinen yhteistyö.

Työttömien työ- ja toimintakykyä täytyy arvioida asiakkaan tarpeen mukaan työttömyyden eri vaiheissa perusterveydenhuollossa ja tarpeen vaatiessa erikoissairaanhoidossa. Tarvittaessa henkilöt on ohjattava hoitoon tai lääkinnälliseen, ammatilliseen tai sosiaaliseen kuntoutukseen.

Tarkastuslautakuntien yhteenveto hyvinvointiin ja terveyteen investoimisesta ja kehittämisehdotukset hyvinvointialueen ja kuntien valtuustoille

- HYTE-kertoimen mukainen rahoitusosuus hyvinvointialueelle ja kunnille on merkittävä.
- HYTE-kerroin muodostuu mittareista, joiden osoittaman tilanteen parantamisella on vaikutusta kunnan ja hyvinvointialueen saamaan rahoitukseen.
- HYTE-kertoimeen sisältyvät hyvinvointiteemat ovat keskeisiä kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspinnassa, sillä sekä kuntien että hyvinvointialueen toimenpiteet vaikuttavat asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tilaan.
- Työllisyyden edistäminen muodostaa merkittävän osan HYTE-kertoimesta.
- Keski-Suomen luvut poikkeavat työllisyyden edistämisessä muusta Suomesta, erityisesti työttömien terveystarkastusten osalta.
- **Mihin yhdyspintayhteistyöhön kunnat ja hyvinvointialue aikovat ryhtyä työllisyyden edistämiseen liittyvien HYTE-indikaattoreiden parantamiseksi?**

KESKI-SUOMEN TARKASTUSLAUTAKUNTIEN YHTEINEN ARVIOINTI - TYÖHYVINVOINNIN TUKEMINEN

Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien puheenjohtajat ovat arvioineet kuntien vuoden 2021 henkilöstökertomuksissa raportoituja henkilöstön työhyvinvoinnin kannustimia. Kuntien henkilöstökertomuksista on poimittu toimenpiteitä, jotka tukevat työyhteisön ihmislähtöisyyttä, työn tekemisen merkityksellisyyttä ja työntekijöiden sujuvia arjen käytäntöjä.

Arviointikysymykset:

- Miten kunnat ja hyvinvointialue yhdessä edistävät työhyvinvointia ja Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen vetovoimaisuutta työnantajana?
- Millaisia työhyvinvointia edistäviä käytäntöjä on tähän mennessä käytetty kunnissa?

Työntekijöillä on ratkaiseva rooli hyvinvointialueuudistuksen ja kuntayhteistyön onnistumisessa. Taulukkoon on poimittu Keski-Suomen kuntien henkilöstökertomuksista vuodelta 2021 kirjauksia, joiden mukaisilla toimenpiteillä tuetaan henkilöstön työhyvinvointia. Henkilöstökertomuksista kerättiin lausumia, jotka kertovat työn ihmislähtöisyydestä ja merkityksellisyydestä. Toisaalta kerättiin konkreettisia toimenpiteitä, joilla tuetaan työntekijöiden sujuvaa arkea. (Taulukko seuraavalla sivulla.)

Ihmislähtöisyys	Merkityksellinen työ	Sujuvat arjen käytännöt
Osaamisen jakamisen menetelmät - Edistetään hiljaisen tiedon jakamista ja edistetään vertaisoppimista. - Henkilöstön tieto- taito ja osaaminen vastaavat vaadittua tasoa. Koulutustarpeet arvioidaan säännöllisesti ja koulutukset pidetään ajan tasalla. - Kouluttautumiseen kannustaminen. - Työntekijän osaamisen kasvaessa voidaan tarjota vastaavia työtehtäviä. - Työnantaja voi ottaa huomioon tietystä määrin henkilön vahvuuksia sekä mielenkiinnon kohteita työssä. Edistetään henkilöstön työkykyä - Työterveydenhuollon antama tuki - Henkilöstö toimii yritteliäästi ja vastuuntuntoisesti. Työyhteisön jäsenet ovat tietoisia strategiasta ja sen mukaisista arvoista. - Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus toteutuu työyhteisössä. Rekrytointitarvetta tarkastellaan säännöllisesti	Työ koetaan vaikuttavaksi - Työn mielekkyys säilyy muutoksista huolimatta. - Henkilöstön on mahdollista tuottaa palvelut laadukkaasti ja asiakaslähtöisesti. Sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys - Yhteisöllisyys; yhdessä tekeminen ja toisista välittäminen. - Vastuu omasta ja työyhteisön työhönsä ja työstä selviytymisestä. - Monipuolinen henkilöstörakenne Onnistumis-/ kehitys – ja työyhteisökeskustelut toteutetaan säännöllisesti - Selkeät työnkuvat - Työyhteisön jäsenet ovat tietoisia työyksikkönsä toimintatavoitteista, taloudesta ja toimintaperiaatteista. Motivaation ylläpitäminen - Työntekijällä on mahdollisuus edetä organisaatiossa koulutustaan vastaavasti. - Kehittyminen omassa työtehtävässä.	Työnantajan tarjoamat hyvinvointiedut - kuntoiluun kannustaminen - Yhteiskäyttöpöydät Muutoskykyisyyden vahvistaminen - työnkierto, - muutokoulutus Yksilöllisten elämäntilanteiden huomioiminen, työsuhteen turvallisuus - Töiden uudelleen järjestelyt, erilaiset työsuhtemuodot, - Itsensä sekä oman työn johtaminen. Itseohjautuvuus. - Työn ja perheen yhteensovittaminen. - Joustavat työjärjestelyt kuten esim. etätyö, työkyvyn alentuessa. - Työtä sovitetaan henkilön elämäntilanteeseen. Henkilöstökyselyiden toteuttaminen

Tarkastuslautakuntien yhteenveto työhyvinvoinnin edistämisestä ja kehittämis-ehdotukset

Työntekijöillä on ratkaiseva rooli hyvinvointialueuudistuksen ja kuntayhteistyön onnistumisessa.

Kysymys hyvinvointialueen ja kuntien hallituksille:

Miten Keski-Suomen kunnat ja hyvinvointialue turvaavat yhdessä osaavan työvoiman pito- ja vetovoiman työhyvinvoinnin keinoin?